

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет підготовки
молодших спеціалістів” МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»

Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України

О.П. Волосовець

ОСНОВИ МЕДИЧНОГО ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ТОВАРОЗНАВСТВА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12020101 “Фармація”

Київ
2011

ОСНОВИ МЕДИЧНОГО ТА ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ТОВАРОЗНАВСТВА

Укладачі:

К.М. Римарчук — викладач вищої категорії Житомирського базового фармацевтичного коледжу ім. Г.С. Протасевича;

В.М. Назаренко — викладач I категорії коледжу Національного фармацевтичного університету;

К.А. Умінська — викладач Житомирського базового фармацевтичного коледжу ім. Г.С. Протасевича.

Програму розглянуто та схвалено на засіданні науково-методичної комісії з фармації Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України 13.10.2011 р., протокол № 5.

Рецензенти:

О.В. Винник — канд. фарм. наук, доцент кафедри товарознавства Національного фармацевтичного університету;

В.В. Гришковець — директор КУ “Обласна база спеціального медичного постачання” м. Житомир;

В.З. Свиридюк — доктор мед. наук, професор кафедри “Сестринська справа”, проректор з наукової роботи Житомирського Інституту медсестринства.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни "Основи медичного та фармацевтичного товарознавства" складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12020101 "Фармація" відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

У сучасних ринкових умовах динамічно зростає асортимент товарів фармацевтичного і медичного призначення, які необхідні для забезпечення лікувально-профілактичних установ та населення. Тому майбутній фахівець повинен досконало володіти знаннями та вміннями, необхідними для виконання професійних товарознавчих функцій: приймання товару, проведення товарознавчого аналізу, організація необхідних умов зберігання тощо.

Навчальна дисципліна "Фармацевтичне та медичне товарознавство" спрямована на формування в майбутнього фахівця необхідного обсягу знань, вмінь, які необхідні для проведення товарознавчої експертизи та поповнення знань з окремих товарознавчих питань, які студенти отримали при вивченні інших дисциплін.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- принципи класифікації;
- принципи стандартизації товарів;
- асортимент товарів, їх споживчі властивості;
- методи товарознавчого аналізу;
- правила маркування, пакування, транспортування товарів;
- фактори впливу на якість товарів;
- організацію умов зберігання товарів;
- товарознавчі операції, пов'язані з переміщенням товарів в аптечній мережі;
- нормативні та законодавчі акти, що регламентують фармацевтичну діяльність, особливості підприємницької діяльності у фармацевтичній сфері;
- класифікацію лікарських засобів за фармакологічними групами, умови їх зберігання, транспортування та маркування.

Студенти повинні вміти:

- визначати товарні види чи групу товарів за їх функціональними ознаками, маркуванням тощо;
- здійснювати вибір НТД для проведення товарознавчого оцінювання якості товарів;
- оформлювати документацію щодо приймання, зберігання, відпускання та списання товарів;
- прогнозувати та організовувати умови зберігання товарів, організувати їх зберігання, транспортування;
- здійснювати контроль за термінами придатності;
- перевіряти відповідність фактичної наявності товарно-матеріальних цінностей з супровідними документами;
- складати акти про розходження під час отримання товару, рекламації до постачальників за нестачу, брак, неукомплектованість.

Студенти мають бути поінформовані про:

- принципи кодування товарів;
- методи стерилізації, які застосовуються в медицині;
- фізіологічну та окулярну оптику;
- тару, закупорювальні засоби і пакувальні матеріали;
- товари обмеженого аптечного асортименту.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Товарознавство як наукова дисципліна. Класифікація і кодування товарів	6	2	4	
2	Основи матеріалознавства.	8	4	4	
3	Засоби та методи стерилізації, які застосовують у медицині	4	2	2	
4	Товарознавчі операції в аптечній мережі.	4	2	2	
5	Лікарські засоби та особливості їх зберігання. Готові лікарські форми (ГЛФ). Організація зберігання фармацевтичних товарів в аптечних і лікувальних установах	6	4	2	
6	Тара, закупорювальні засоби і пакувальні матеріали. Товари обмеженого аптечного асортименту.	4	2	2	
	Самостійна робота	22			22
	Усього	54	12	20	22

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

ЗМІСТ

Тема 1. Товарознавство як наукова дисципліна. Класифікація і кодування товарів

ЛЕКЦІЯ

Поняття “товар” і “товарознавство”. Виникнення і розвиток товарознавства. Інтеграція з іншими профільними дисциплінами. Завдання товарознавства на сучасному етапі розвитку медицини і фармації.

Класифікація і кодування товарів, категорії. Мета і призначення класифікації. Ознаки і загальні правила класифікації.

Види класифікації товарів. Кодування товарів. Стандартизація. Нагляд за якістю продукції.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Нормативно-технічна документація. Стандартизація. Класифікація і кодування товарів. Ознайомлення з нормативно-технічною документацією, стандартизацією, видами стандартів, їх структурою та змістом. Вивчення етапів проведення товарознавчого аналізу медичних і фармацевтичних товарів.

Вирішення ситуаційних завдань по штриховому, внутрішньому кодуванню.

Практичні навички:

- здійснення вибору НТД для товарознавчого оцінювання якості товарів;
- проведення товарознавчого аналізу.

Тема 2. Основи матеріалознавства

ЛЕКЦІЯ

Поняття “матеріалознавство”. Вимоги до матеріалів для виготовлення медичних виробів. Загальні відомості про властивості матеріалів. Класифікація металів та сплавів, їх коротка товарознавча характеристика. Неметалеві матеріали. Полімери, загальна характеристика, застосування у фармації. Вимоги до якості маркування, пакування, умов зберігання, стерилізація.

Гума, її класифікація. Одержання каучуку. Технологічний процес виготовлення гумових виробів. Старіння, зберігання, відновлення гумових виробів. Скло і керамічні матеріали. Дерев'яні матеріали. Шкіра та її замінники. Перев'язувальні матеріали і готові перев'язувальні засоби.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Перев'язувальні матеріали і готові перев'язувальні засоби. Гумові вироби і предмети догляду за хворими.

Вивчення товарних видів перев'язувальних матеріалів, готових перев'язувальних засобів, оцінювання їх якості.

Вивчення товарних видів гумових виробів, предметів догляду за хворими, проведення товарознавчого аналізу гумових виробів (грілки гумової).

Практичні навички:

- визначення товарних видів перев'язувальних матеріалів, готових перев'язувальних засобів та оцінка їх якості;
- проведення товарознавчого аналізу гумових виробів (грілки гумової);
- визначення умов зберігання, транспортування, дезінфекції, стерилізації готових перев'язувальних засобів, перев'язувальних матеріалів, гумових виробів.

Тема 3. Засоби та методи стерилізації, які застосовуються в медицині

ЛЕКЦІЯ

Загальні вимоги до методів стерилізації. Фізичні методи стерилізації, їх коротка характеристика. Хімічні методи стерилізації (газами, розчинами).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обладнання для дезінфекції та стерилізації.

Вивчення товарних видів обладнання для проведення перед стерилізаційної обробки, стерилізації, дезінфекції. Проведення їх товарознавчої характеристики.

Практичні навички:

- визначення методів та засобів стерилізації медичних, фармацевтичних товарів.

Тема 4. Товарознавчі операції в аптечній мережі.

ЛЕКЦІЯ

Класифікація товарознавчих операцій. Приймання товару на аптечний склад. Зберігання товару. Відпускання товару зі складу. Списання товарів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення змісту, умов складання договору на постачання товару. Вивчення основних документів, що оформляються під час товароруку. Оформлення документації щодо приймання, зберігання, відпуску та списування товарів.

Практичні навички:

- оформлення документації щодо приймання, зберігання, відпуску та списання товарів.

Тема 5. Лікарські засоби та особливості їх зберігання. Готові лікарські форми (ГЛФ). Організація зберігання фармацевтичних товарів в аптечних і лікувальних установах

ЛЕКЦІЯ

Вивчення вимог щодо особливостей зберігання лікарських засобів,

готових лікарських форм, інших фармацевтичних товарів.

Вивчення видів упаковки готових лікарських форм та загальних вимог до них. Вирішення ситуаційних завдань. Організація зберігання фармацевтичних товарів в аптечних та лікувальних закладах.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення товарознавчого аналізу ГЛФ.

Визначення умов зберігання ГЛФ, та інших фармацевтичних товарів.

Вирішення ситуаційних завдань.

Практичні навички:

- класифікувати лікарські засоби за умовами їх зберігання, транспортування та маркування;
- здійснення контролю за термінами придатності товарів.

Тема 6. Тара, закупорювальні засоби і пакувальні матеріали. Товари обмеженого аптечного асортименту

ЛЕКЦІЯ

Основні поняття про тару і упаковку. Класифікація тари, закупорювальних засобів і пакувальних матеріалів, вимоги до них.

Зберігання тари, закупорювальних засобів і пакувальних матеріалів.

Хімічні реактиви, асортимент, класифікація. Умови пакування, маркування, транспортування і зберігання хімічних реактивів.

Дезінфікуючі, дезінсекційні та дератизаційні засоби, умови їх пакування, маркування, транспортування та зберігання.

Зберігання і догляд за п`явками медичними.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення вимог до тари, закупорювальних засобів і пакувальних матеріалів та умов їх зберігання.

Вивчення асортименту, умов пакування, маркування, транспортування, зберігання хімічних реактивів, дезінфікуючих засобів.

Вирішення ситуаційних завдань.

Практичні навички

- прогнозування умов зберігання товарів обмеженого аптечного асортименту;
- перевірка правильності маркування товарів обмеженого аптечного асортименту.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Здійснювати вибір НТД для проведення товарознавчої оцінки якості товарів.
2. Перевіряти правильність маркування товарів та читати штриховий код.
3. Визначати товарні види перев'язувальних матеріалів, готових перев'язувальних засобів, оцінювати їх якість.
4. Проводити товарознавчий аналіз гумових виробів та інших видів товарів.
5. Визначати умови зберігання, транспортування, дезінфекції, стерилізації перев'язувальних матеріалів, готових перев'язувальних засобів, гумових виробів і предметів догляду за хворими.
6. Визначати методи та засоби стерилізації медичних, фармацевтичних товарів.
7. Оформляти документи щодо приймання, зберігання, відпуску та списання товарів.
8. Класифікувати лікарські засоби за умовами їх зберігання, транспортування та маркування.
9. Здійснювати контроль за термінами придатності товарів.
10. Прогнозувати умови зберігання товарів обмеженого аптечного асортименту.
11. Перевіряти відповідність фактичної наявності товаро-матеріальних цінностей у відповідності з супровідними документами.
12. Вміти складати акти про розходження під час отримання товару, готувати рекламачії до постачальників за нестачу, брак, неукomплектованість.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Товарознавство, його завдання на сучасному етапі розвитку медицини і фармації.
2. Стандартизація, категорії нормативних документів зі стандартизації, структурні елементи стандарту, позначення.
3. Організація державного контролю за якістю товарів фармацевтичного і медичного призначення.
4. Ознаки і загальні правила класифікації товарів.
5. Види кодування товарів.
6. Мета та етапи проведення товарознавчого аналізу.
7. Матеріалознавство, вимоги до матеріалів для виготовлення медичних товарів.
8. Коротка товарознавча характеристика металів та сплавів. Корозія металів та захист від неї.
9. Гума, її класифікація, одержання каучуку.
10. Технологічний процес виготовлення гумових виробів.
11. Старіння гуми. Зберігання та відновлення гумових виробів.
12. Застосування полімерів у фармації, вимоги до якості товарів із пластмас, умови зберігання.
13. Товарні види перев'язувальних матеріалів, готових перев'язувальних засобів, умови їх стерилізації, зберігання.
14. Фізичні методи стерилізації.
15. Хімічні методи стерилізації.
16. Класифікація окулярних лінз, вимоги до окулярів.
17. Класифікація товарознавчих операцій.
18. Поняття про товарорух. Види каналів товароруху, порядок приймання товарів на аптечний склад.
19. Організація зберігання товарів на аптечному складі, порядок їх відпуску та списання.
20. Класифікація ЛЗ, загальні вимоги до умов їх зберігання.
21. Стабільність і термін придатності ЛЗ.
22. Вимоги до тари, упаковки, маркування, транспортування ЛЗ з урахуванням їх фізико-хімічних властивостей.
23. Класифікація ГЛФ, вимоги до їх якості.
24. Види упаковок ГЛФ та загальні вимоги до них.
25. Маркування, транспортування ГЛФ.
26. Організація зберігання ГЛФ.
27. Організація зберігання фармацевтичних товарів в аптечних і лікувальних установах.
28. Поняття про тару, упаковку, класифікація тари.
29. Вимоги до тари, закупорювальних засобів і пакувальних матеріалів.
30. Зберігання тари, закупорювальних засобів і пакувальних матеріалів.
31. Асортимент хімічних реактивів, їх класифікація.
32. Пакування, маркування, транспортування, зберігання хімічних реактивів.
33. Пакування, маркування, транспортування і зберігання дезінфікуючих засобів.
34. Зберігання п'явок медичних і догляд за ними.

ЛІТЕРАТУРА

Гридасов В.І., Оридорога Л.М, Винник О.В. Фармацевтичне і медичне товарознавство. — Х.: Вид-во НФаУ “МТК — книга” 2004. — 160 с.

Гридасов В.І, Винник О.В., Оридорога Л.М. Товарознавство: навч. посіб. — Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2003. — 176 с.

Медичне та фармацевтичне товарознавство: практикум / В.Г. Дем'яненко, В.А. Афанасьєва, А.В. Проскочило, С.В. Брусова; за ред. проф. В.Г. Дем'яненка. — К.: Медицина, 2010. — 296 с.

Медицинское и фармацевтическое товароведение. Практикум: часть I / Под ред. В.Г. Демьяненко. — Х., 2009. — 328 с.

Нормативно-правові акти з організації роботи аптек та фармацевтичних підприємств. Частина I, II. Запоріжжя, 1999. — 836 с.